

Вистава в віршах
**Бугське козацтво – життя, війна 1812,
повстання 1817.**

Сергій Дінин

Володар я своїх героїв
Їх між собою заплету:
Посварю, або помирю.
Де порозтягану, де скорочу.
Творю що схочу,
Поки є затишно тут
І «град» не б'є
В тісне вікно.

Віконцями хатина кличе,
Того, хто і на них іде.
Рипнули двері.

ДІЯ ПЕРША.

Іван, Марічка, троє діток —
два хлопчика і менша тут.
Василя ноги вість несуть.

Соплять — нема іного звуку,
Лиш рипнула низенька лава,
Зашурхотів кожух,
Марічка: - чого тобі? - Жіноча пильність,
як завжди.

Василь: - Шука Скаженого Івана...

М.: - Господь всевишній!
Чого тре?...
Іван, до тебе тут гостина.
Ідіть в комору-діти сплять.

Лампада вуса освітила, колючі очі:

Іван: - Ти Василю?

В.: - Так, панебрате...

І: - Хут за мною,
Стривай - не зачепи драбину,
Підпалю зараз я лучину.
Ходи в комору.

Світлом просунувшись - злякали
Мишей, що часу не втрачали.
Оглянулись.

В.: - Сивіти стали, панебрате...

І: - То байдуже. Чи є чого сказати?
Сідай навпроти...

В.: - Є розмова.

І: - Не було б – так не йшов далеко.
(зубами блиснув).

В.: - Справа в тому... Родина Ваша як?...

І: - Не плутай!

В.: - Тоді гаразд: Такий но вийшов
Там указ: що арнаути, бесараби,
Волахи, інший хресний люд,
Що під турецьким бусурманом
Зазнає шкоди своїй вірі,
То хай біжить до України –
Цариця вольності їм дасть...

І: - Волах козак?

В.: - У тому справа,
Але то не простая вправа...

І: - От вечір слав пересторогу
І ти придибав...

Яка вольність, коли від роду козаки
Вивча Мазепині шляхи
потрапили всяку надію?
Та що надію – Україну покинули
І тут наймІти:
чого подати, що помити...
Бідуємось, шаблі ржавіють,
І землю, що кривавим потом... віддати,
ну а сам сиди...
Знущатися прийшов?
Ти призвисько моє згадай!!!...

В.: - Стривайте пане! – лють я знаю
Але до чого тут вона?
Дійшла б без мене новина...

Я пропозицію імею
І суть її дуже проста:
Пишіться самі Ви волахом!

Мовчання. Блимає лампада.

І: - А чоґО тіїм курвам надо?
В.: - А не приб'єш, Іван?
І: - Побачу...
В.: - Ну дай Вам Боже...
І: - Та сиди...

Розлюченість вже відступила
З'явилась схильність до розмови.
Між тим Василь розповідав:

В.: - Коли турецькую фортецю
Козаки взяли. Гаджибей*
Пристав до царського престолу,
селились запорожці там
І чорноморцями ріклись,
Але і тут пішло не так –
Кубань дарована царицею
На віки - вічні часи
Славному війську чорноморців.
Ну то поплентались туди.
Але так трапилось – війну
Має робити славне військо.
А де те військо запорізьке? –
Порозпорошене в кутках.
І вирішили, трафив шлях,
Створити військо з того люду,
Який тобі я і назвав,
Що б боронив від бусурман.
Але і тут є певна хитрість -

Не вчений той народ на те,
Шаблю лопатою бере,
Цілить не в змозі. Морок є,
Військове діло не іде.
Виходить – знов до запорожців,
Але писались що б вони,
Як втікачі із під османів,
А їм і землю і чини...

І: - Ти щось про вольності казав?

В.: - Ну землі в волю...

І: - А гетьманство? Головувати має хто?

В.: - Е-ех. Забути варто вже про то.

І: - Я так і думав...

В.: - Офіцери, подаль – козацькая старшина.

І послушаніє до чина -

Все як в Європі!!!

І: - А. Пусте! Європа тут яким є боком?

Базікання.

В.: - Ну що вже є.

Чи краще бідувати тут?

А там за розум підіймуть

І будеш там козак від роду...

І: - Ти їсти хочеш – он бери...

В.: - Дякую пане...

І: - Пане... х-ми...

Ти гладко кажеш – як метеш,

Але того ти не вбереш,

Що там наймити будем теж,

Що загубили ми Україну,

Що там панують московити

І німці – тільки не козак!

О Хмелю, Хмелю – як же так?

В.: - Надали права дворянина

Великій купі козаків!!!

І: - Надали... хто не тім служив –
Поклони бив, не супостата.
І де вони?
В.: - В старшині!
Багато виросло у чині
І офіцерами вже є...
І: - От тільки військо... не іде...
В.: - То Ваша правда пане брате...
І: - Гаразд. БудЕмо тут лягати.
Вже скоро видно буде. Спи.

Ранок неділі. Як квітують Кодри!
Іван до церкви не іде.
Побоюється його люд
І кажуть з чортом той ведеться.
Коли буває – коли ні.
Дружина й діти – тії вірні.
Діти малії – поки смирні
До церкви йдуть.

І.: - Чекаю ще одну гостину!

М.(в бік): - Холоне серце.
Щось будЕ...
(Івану) Івась, чи може б сповідався?...

І.: - Молдавську не опанував...

М.: - ... чи чимось іншим глузував...
(Василію) наперлись знову волоцюги...

В.: ... Я кваплюся, я вже іду...

І.: - Ідіть. Чекаю на Петра я. Ляха...

Грізне ім'я те б'є з далеку –
Пішли. І пари з вуст не здувши,
то вже****

Петро Лях: - Мир Вам у оселю!

Стоїть в дверях і вже вбиває люльку
Про щось міркує, як завжди.
І дивиться немов скрізь воду-
Із чортом розмовлять в нагоду.
Сідає.

Іван люльку мне.
Мовчать обоє – про своє.

І.: - У мене був...
П.: - ...Василь, я знаю.
Зустрів твоїх, зустрів його.
За Сонцем далі він мандрує.
І.: - Скажу тобі чого несе.
П.: - А здужить?
І.: - ... мова не про те.
П.: (зкусив чубук в зубах)
- чув ту розмову і раніше...

(Чи це не чорт? - суцільний чорт!)

але неслась вона тихіше...
Поквапились з Січчю вони.
А що, не терпиться тобі?
І.: - Ну ось шука в тобі пораду.
П.: - І що чекаєш: «так» чи «ні»?
І.: - Ой скрутно тут на чужині,
А там поля, а там степи...
П.: - Чого ж тікав?

І.: - А ти не знаєш? –
Муштри не люблю, я козак!!!
П.: - Тихіше! Забув де, дурак?
І тут почують, розберуть
і до світанку донесуть...

Кресало кремінь відірвало
І трут впиває його жар.
Кільце вогню в тютюн полізло –
ядучій для душі пожар.

І.: - На захід Сонця нас несло,
А тут сама тиснява є,
А далі – більше. Ми тут зайві!
- Ти правду кажеш, але що
Кайдани зрУчніше цього?
І.: - Провини сильної не маю.
- То твоя правда, але раб
Завжди господарю щось винен.
І хоч ти будеш не кріпак,
Але скують на тебе гак.
І.: - А я тут вільний? Світ до ночі
Шкребу, мету аж сліпнуть очі.
Господар наді мною – Гроші!
А все ж таки я є козак!
- Еее в філософію удався.
Ти теє точно зрозумів-
Європи щільність розтечеться.
Кругом!!!
І.: - І у наш дім? Нового почекаєм Карла?
П.: - Було – минулося...
Французи вбили короля (????).
Республіка. Тепер почнеться.
Новому ладу - цілий Світ!

Так з давнини ведеться...

І.: - ааа. Те все є мрії – себе дуриш.
У Гаджибеї, що втекли від них –
Оплутують людей боргами.

Перерива нескладну ту розмову
Тютюну кола. Вв'язати мали би слова,
А так заповнюють прошарки -
Довіри між ними нема.

І.: - Чи щось ти знаєш?

П.: - Та якби.
(пропали чари чортівні)
Письменність про своє лепоче,
Чека на прийдешне століття,
На дев'ятнадцяте,
Буцім тОді всі лихоліття
Скінчатся – мудрість розцвіте.
А поки щось так не іде.

І.: - Послухай Петре! –
Вільний ти - Не звив ти кУбла,
Ні сім'ї. Мабуть є час чого чекати.
Діти ж мої мають зростати
Не дивлячись на сором мій,
Коли козак я не живий.

П.: -Султану?

І.: -... ні, йому не слугувати.
Хай бо іржАвіє спис мій,
Ні ж братській крові проливати...
Піду, а там побачим як.

П.: - Чи звідземося?

І.: -Мабуть так.

Обідатимеш?

П.: - Ні, піду.

Хоч кусінь хліба збережу-

Чекає тебе довгий шлях.
І.: - І хай бо й буде може так.

Петро пішов,
сидить Іван - міркує.
Тихі діти в Марічки
тему взяли.

За горою ранішнє Сонце,
Але вже видно на дворі.
Пропхалися плями сірі
Через низесеньке віконце
І зупинились на столі.

Тяжко і глухо б'ють монети
Одна об одну: раз, два, три,
Чотири,... десять. Тут усі.
Не спить Марічка – Як тут спати?
Козак має до війська йти,
А їй ці кошти розтягати
На дні і ночі, і на скільки? -
Ніхто не відає тих днів.
Козак пішов – козак схотів,
А що робити його жінці
З його дітьми? - Одні, беззахисні.
Душили б горло сльози? – ні.
Така вже доля. Так ведеться.
Марічка столу відвернеться.

Що може їй мовить Іван?
Мабуть сама ж бо розуміє.
Що треба так – шабля ржавіє!!!

Схопилася Марічка:

М.: - Іване, ти мій сокіл сивий,
Куди летиш? Чого шука?
Чи спинять те мої слова?
Зубрити шаблю може досить? -
Не має шани з того нам.
Залишся – буде якось. Там
Чи зможеш стримати свій норів?
Не все вирішує твій хист.
І: - Облиш.
Раніше думав – зараз скажу:
Моя порода вже така -
У жилах видно б'є війна.
І моя сутність є лиш в БОю.
На тому ж бо постійно стою.

Так, міг шинок нас годувати
І ти б була щаслива мати:
І діти й чоловік тут.
Але я кОзак, не старий
То ж і чекає шлях тяжкий.

М.: - Чого тобі? – той Степ – чужина...

І.: - Не думав скаже так дружина...

Не можу тут. Он глянь но –
Церква не вище вершника з коп*єм,
Бо волю тут не ми несем...

М.: - ховатись в віру не тобі...

І.: - Ну то пробач... Я йду –
Така вже відродилась треба.

М.: - Достатньо хлібу, часнику?

І.: - І сала досить...

Обійму

мою кохану.

Дверей рип холод темний вносить.

Стоять по двору парубки:

Пар1: -... Іван...

Пар2: -... казали...

Пар3: -...нас веди.

І: -...Усі готові? ... то й пішли.

ДІЯ ДРУГА.